

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

15 martie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nicolae Gordilă,
Judecători Iurie Diaconu, Elena Covalenco, Liliana Catan,
Ion Guzun,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar declarat împotriva sentinței Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 26 noiembrie 2013 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 septembrie 2015, declarat de avocatul Gheorghe Ionaș și de inculpatul

***Hasan Mihai Mihai**, născut la
08 martie 1960 în s. Onișcani, r-nul Criuleni, locuitor al
mun. Chișinău, șos. Hîncești 62/2, ap.32, cetățean al R.
Moldova, fără antecedente penale.*

<i>în instanța de fond:</i>	<i>Termenul de examinare, 03.12.2012 – 26.11.2013,</i>
<i>în instanța de apel:</i>	<i>27.01.2014 – 11.03.2014,</i>
<i>în instanța de recurs:</i>	<i>27.05.2014 – 08.07.2014,</i>
<i>în instanța de apel:</i>	<i>24.07.2014 – 24.09.2015,</i>
<i>în instanța de recurs:</i>	<i>14.12.2015 – 15.03.2016,</i>

Asupra recursului menționat, Colegiul penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința din 26 noiembrie 2013, Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, a hotărât: „*procesul penal intentat în privința lui Hasan Mihai și Cotovici Eugenia în baza art. 361 alin. (2) lit. b) CP se încetează. Acțiunea civilă înaintată de Lescu Ala către Cotovici Eugenia și Hasan Mihai privind încasarea prejudiciului cauzat în mărime de 70.000,0 lei se respinge ca nefondată*”.

2. Instanța de fond a constatat că Hasan Mihai este învinuit că, în perioada ianuarie 2004 - septembrie 2007, deținând funcția de director CCRE „Presa”, urmărind scopul obținerii de foloase materiale, precum și crearea aparentă a aspectului veridic de încasare a salariului de către Lescu Ana, fapt care nu corespunde adevărului, acționând prin intenție directă, prin înțelegere prealabilă cu contabilul șef Cotovici Eugenia și alte persoane nestabilite de către organul de urmărire penală, în următoarele liste de plată: nr. 1 pentru lunile ianuarie - martie 2004, nr. 11 pentru noiembrie 2004, nr. 1 pentru luna noiembrie 2005, nr. 2 pentru lunile decembrie 2004 - ianuarie 2005, nr. 4 pentru lunile aprilie - iunie 2005, nr. 5 pentru lunile august-octombrie 2005, nr. 6 pentru 30 noiembrie 2005, nr. 1 pentru primul trimestru a anului 2006, nr. 3 pentru 16 noiembrie 2006, nr. 4 pentru lunile iulie-august 2006, nr.5 pentru anul 2006, nr. 1 pentru lunile noiembrie - decembrie 2006, nr. 2 pentru luna ianuarie 2007, nr. 4 pentru luna martie 2007, nr. 5 pentru luna aprilie 2007, nr. 6 pentru luna mai 2007, nr. 7 pentru luna iunie 2007 și nr. 9 pentru cel de-al treilea trimestru a anului 2007, la rubrica „semnătura de primire a salariului”, au introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Lescu Ala, care conform raportului de expertiză în comisie nr. 111 din 08.02.2012, este falsificată ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, fapt confirmat prin semnătură, de el în calitate de director, împreună cu contabilul șef Cotovici Eugenia.

Tot ei, în listele de plată: nr. 5 pentru lunile august - octombrie 2005, nr. 6 din 30 noiembrie 2005, la rubrica „semnătura de primire a salariului”, au introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Stănescu Corneliu, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26.01.2012, este falsificată, respectiv la rubrica „Executant” din Contractul nr. 5 CCRE „Presa” SRL din 01.09.2004 încheiat între Hasan Mihai și Stănescu Liubovi, s-au semnat din numele ultimei, prin imitarea servilă a semnăturii acesteia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26.01.2012, este falsificată, la rubrica „Executant” din Contractul nr. 5 CCRE „Presa” SRL din 01.09.2004 încheiat între Hasan Mihai și Stănescu Liubovi, s-au semnat din numele ultimei, prin imitarea servilă a semnăturii acesteia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr.148 din 26.01.2012, este falsificată.

Tot ei, deținând funcția de director și contabil șef al CCRE „Presa” urmărind scopul obținerii de foloase materiale, precum și crearea aparentă a aspectului veridic de încasare a salariului de către Stănescu Liubovi, fapt care nu corespunde adevărului, acționând cu intenție directă, în lista de plată nr. 4 pentru lunile iunie - iulie 2004 la rubrica „semnătura de primire a salariului” a introdus prin imitarea servilă semnătura lui Stănescu Liubovi, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 148 din 26.01.2012, este falsificată anume de către Cotovici Eugenia, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării precum că sunt veridice, fapt confirmat prin semnătura ultimei și a directorului Hasan Mihai.

Tot ei, în lista de plată a salariului nr. 7 pentru luna iunie 2007, la rubrica „semnătura de primire a salariului” au introdus prin imitarea servilă, semnătura lui Rogati Nicolae, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 175 din 30.01.2012, este falsificată, ulterior listele în cauză au fost supuse verificării

precum că sunt veridice, respectiv la rubrica „Executant” din Contractul de muncă fără număr din 05.10.2004 încheiat între Hasan Mihai și Rogati Nicolae, s-au semnat din numele ultimului, prin imitarea servilă a semnăturii acestuia, care potrivit raportului de expertiză în comisie nr. 175 din 30.01.2012, este falsificată.

Instanța a statuat că, la 16.07.2009, ofițerul de urmărire penală a CPs Centru, mun. Chișinău, Țîntari I., a efectuat cercetarea la fața locului - a biroului 311a CPs. Centru.

Din conținutul acestei acțiuni nu este clar ce tangență are biroul ofițerului cu locul comiterii presupusei infracțiuni. Mai mult, cercetarea la fața locului a fost efectuată în lipsa acordului scris a administrației Comisariatului și a reprezentantului instituției date.

La baza învinuirii înaintate inculpatului au fost puse unele documente obținute în urma cercetării la fața locului din 16.07.2009.

Prin urmare, ***mijloacele de probă obținute în urma cercetării la fața locului din 16.07.2009 și derivate din această sursă probantă, cum ar fi documentele puse la baza învinuirii, în sensul art. 94 Cod de procedură penală, nu pot fi admise ca probe, urmând a fi excluse din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești.***

Conform ordonanței ofițerului de urmărire penală a CPs Centru, mun. Chișinău, Țîntari I., din 17.09.2012, Hasan M. a fost recunoscut în calitate de bănuț pe art. 361 alin. (1) Cod penal.

Prin ordonanța procurorului în procuratura sec. Centru, mun. Chișinău, C. Lupașcu, din 24.01.2011, a fost dispusă scoaterea lui Hasan M. de sub urmărirea penală, pe motivul că nu au fost dobândite probe suficiente pentru a-l pune sub învinuire, iar termenul prevăzut la art. 63 Cod de procedură penală a expirat.

Totodată, la 12 martie 2012, potrivit ordonanței procurorului în Procuratura sec. Centru, mun. Chișinău, M. Cherpec, a fost dispusă încetarea în parte a urmăririi penale pe faptul falsificării semnăturii lui Stănescu L. și Stănescu C.

Ulterior, prin ordonanța procurorului adjunct al procurorului sec. Centru, mun. Chișinău, O. Afanasii, din 04.10.2012, a fost dispusă anularea ordonanței de încetare în parte a urmăririi penale din 12.02.2012, pe motiv că nu a existat temei pentru luarea unei asemenea hotărâri.

Conform ordonanței procurorului adjunct al procurorului sec. Centru, mun. Chișinău, O. Afanasii, din 05.10.2012, a fost dispusă anularea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală a lui Hasan M. din 23.06.2012, motiv că în procesul de efectuare a urmăririi penale au apărut fapte noi.

Din ***conținutul ordonanțelor de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală nu rezultă că organul de urmărire penală a stabilit careva fapte noi sau recent descoperite, ori un viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, încălcând în așa mod prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 CEDO și art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) a Cod de procedură penală.***

În asemenea condiții, ***aceste ordonanțe nu pot fi admise ca probe***, deoarece au fost adoptate prin încălcarea esențială de către organul de urmărire penală a dispozițiilor Codului de procedură penală (art. 94 alin. (1) pct. 8), pe

motivul neglijării dreptului învinuitului Hasan M. de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru săvârșirea unei infracțiuni.

Conform raportului de expertiză nr. 111 din 08.02.2012, semnătura lui Lescu Ala din listele de plată a salariului ale CCRE „Presa” SRL nu este executată de către Lescu A., ci de către alte persoane prin imitarea servilă a semnăturii acesteia.

Potrivit raportului de expertiză nr. 148 din 26.01.2012, semnătura din numele lui Stănescu C. executată în listele de plată a salariului eliberat de către CCRL „Presa” SRL nr. 5 pentru luna august, septembrie, octombrie și nr. 6 pentru 30 noiembrie 2005, la rubrica „semnătura de primire” a fost executată nu de către Stănescu Corneliu, ci de către alte persoane. Semnătura din numele lui Stănescu L. din lista de plată a salariului CCRE „Presa” SRL pentru lunile iunie - iulie 2004, la rubrica „semnătura de primire” a fost executată nu de către Stănescu L., ci de către Cotovici E. Semnătura lui Stănescu L. din contractul nr. 5 CCRE „Presa” SRL din 01.09.2009, încheiat între Hasan M. și L. Stănescu, la rubrica „Executant”, nu a fost executată de către Stănescu L., ci de către alte persoane prin imitarea servilă a semnăturii acesteia.

Conform raportului de expertiză nr. 175 din 30.01.2012, semnătura din numele lui Rogati N. din lista de plată a salariului nr. 7 pentru luna iunie 2007 eliberată de către CCRE „Presa” SRL la rubrica „semnătura celui care a primit”, a fost executată nu de către Rogati N., ci de către alte persoane. Semnătura din numele lui Rogati N. din contractul de muncă fără număr din 05.10.2004 încheiat între CCRE „Presa” SRL, în persoana directorului Hasan M. și Rogati N., la rubrica „Executor”, „Semnătura”, nu a fost executată de către Rogati N., ci de către alte persoane.

Potrivit informației nr. 01-23/111 din 20.01.2009 prezentate de către IFS Botanica, conform fișelor de verificare a obligațiilor privind impozitul pe venit a lui Lescu A., angajată la „Presa” SRL, s-a stabilit că pentru perioada anilor 2004 - 2007 a fost achitat impozitul pe venit.

Potrivit informației nr. 01-11/1-10801 din 29.12.2011, prezentată de către Direcția Administrare Fiscală Centru a Inspectoratului Fiscal de Stat mun. Chișinău, s-a stabilit că de către CCRE „Presa” a fost prezentată informația privind plățile salariale și alte plăți efectuate de către angajator în folosul salariaților pentru perioada 2004 - 2010, potrivit cărora în privința lui Lescu A. au fost efectuate rețineri ale impozitului din venitul ultimei, de aici rezultă faptul că aceasta figurează ca plătitor de impozit pe venit, fapt ce denotă că într-adevăr a fost angajată la întreprinderea respectivă.

În calitate de director al CCRL „Presa” SRL, Hasan M. era desemnat cu atribuții de organizare a activității societății, ținerea evidenței contabile și a lucrărilor de secretariat, angajarea lucrătorilor și eliberarea lor din funcție.

Astfel, din conținutul învinuirii rezultă că, Hasan M., în calitate de director a CCRE „Presa”, i s-a incriminat că prin înțelegere prealabilă cu contabilul Cotovici E. ar fi falsificat listele de plată a salariului, contractul nr. 5 CCRE „Presa” SRL din 01.09.2004.

Actele emise de către CCRE „Presa” SRL reprezintă documente oficiale, din considerentul că sunt eliberate de o societate comercială și acestea atestă că salariații au primit salariu (listele de plată a salariului).

În conformitate cu art. 60 Cod penal, persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave.

Din conținutul rechizitoriului rezultă că inculpații, în perioada ianuarie 2004 - septembrie 2007, ar fi introdus în documentele de plată semnătura doamnei A. Lescu și ar fi obținut foloase din încasarea salariului acesteia în folosul lor.

Confruntând data înaintării învinuirii lui Hasan M. - 10.10.2012 cu perioada ianuarie 2004 - septembrie 2007, se constată că la data înaintării învinuirii termenul de prescripție deja expirase.

Prin urmare, la data înaintării învinuirii - 10.10.2012, ***procurorul urma să constate expirarea termenului de prescripție și să înceteze urmărirea penală***, pe faptul comiterii infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Totalitatea ***circumstanțelor reținute stabilesc și alte circumstanțe, din care motiv procesul penal urmează a fi încetat***.

3. Avocatul Marian Bucătaru, a declarat apel în numele părții vătămate Ala Lescu, solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie condamnați în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, fiind încasat de la ei prejudiciul material de 70.000 lei.

Apelanta a invocat că instanța de fond urma să țină cont de circumstanțele de fapt și de probe ce demonstrează incontestabil că Hasan M., director CCRE „Presa” și Cotovici E., contabilă întreprinderii, au săvârșit infracțiunea incriminată.

Expertiza în cele trei comisii a semnăturilor din borderouri a demonstrat că Lescu A. nu a semnat nici într-o listă de plată și că cele enunțate de către inculpați în scopul de a-și acoperi falsurile din listele pentru plată, sunt niște insinuări.

În urma acțiunilor inculpatului, numai pentru perioada martie 2003 - septembrie 2008, a suportat un prejudiciu de peste 70.000 lei.

Inculpații urmează să restituie daunele materiale și morale pricinuite. Din cauza că nu au fost eliberate actele necesare de către directorul Hasan M., acum încasează o pensie mizeră, iar carnetul de muncă ce se afla la întreprindere a dispărut fără urmă.

De asemenea, soțului Lescu M., căruia i s-a fost incriminat pe nedrept că a semnat în borderouri din numele ei, urmează să revindice și el daune morale, deoarece a avut de suferit extrem de mult în urma insinuărilor făcute în adresa lui.

Totodată, apreciind probele, instanța a confirmat în acțiunile inculpaților - confecționarea, deținerea și folosirea unui document oficial fals, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, săvârșită de două sau mai multe persoane, că documentele falsificate sunt documente oficiale, respingând argumentele inculpatului, dar în final a încetat procesul penal.

3.1. A declarat apel și avocatul Gheorghe Ionaș, solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul Hasan M. să fie achitat.

Apelantul a indicat că învinuirea înaintată inculpatului și soluția instanței de fond nu și-a găsit pe deplin confirmarea, iar probele administrate de către instanța de judecată au fost apreciate în mod eronat, existând probe suficiente care stabilesc cu certitudine lipsa faptei infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Actele emise de către CCRE „Presa” SRL nu reprezintă documente oficiale false, din considerentul că nu sunt eliberate de anumite autorități publice și nici nu sunt adresate unor autorități publice.

Mijloacele de probă obținute în urma cercetării la fața locului din 16.07.2009 și derivate din această sursă probantă, cum ar fi documentele puse la baza învinuirii lui Hasan M., în sensul art. 94 Cod de procedură penală, nu pot fi admise ca probe, urmând a fi excluse din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței.

Din conținutul ordonanțelor de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală nu rezultă că organul de urmărire penală a stabilit careva fapte noi sau recent descoperite, ori un viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, fiind încălcate în așa mod prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 CEDO și art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) Cod de procedură penală.

În asemenea condiții, aceste ordonanțe nu pot fi admise ca probe, deoarece au fost adoptate prin încălcarea esențială de către organul de urmărire penală a dispozițiilor Codului de procedură penală (art. 94 alin. (1) pct. 8), pe motivul neglijării dreptului inculpatului de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru săvârșirea unei infracțiuni.

Totodată, soluția instanței de fond nu este una clară și motivată, deoarece nu a fost indicat concret temeiul încetării. Pe de o parte se face trimitere la intervenirea termenului de prescripție, iar pe de altă parte se indică la existența unor circumstanțe ce exclud atragerea persoanei la răspundere penală.

Însă, temeiurile admise de instanță și cele invocate de apărare confirmă integral că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 martie 2014, apelul avocatului Gheorghe Ionaș a fost respins ca nefondat.

Apelul părții vătămate Ala Lescu a fost admis, casată parțial decizia, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre.

Acțiunea civilă înaintată de Ala Lescu cu privire la încasarea prejudiciului material a fost lăsată fără soluționare.

În rest, sentința a fost menținută.

Instanța de apel a indicat că soluția instanței de fond în latura penală este întemeiată și legală.

Totodată, instanța de judecată lasă acțiunea civilă fără soluționare în cazul adoptării sentinței de încetare a urmăririi penale, fapt ce nu împiedică persoana care a inițiat acțiunea civilă de a o intenta în ordinea procedurii civile.

5. Avocatul Gheorghe Ionaș a declarat recurs ordinar, solicitând casarea hotărârilor adoptate, rejudicarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie achitat.

Recurentul a indicat că în acțiunile inculpatului nu s-a constatat existența faptei infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

6. Prin decizia din 08 iulie 2014, Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a dispus: *„admite recursul ordinar declarat de către avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului Hasan Mihail, casează decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 martie 2014, în cauza penală privindu-l pe Hasan Mihail Mihai, cu dispunerea rejudecării cauzei în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată”*.

Instanța de recurs a statuat că asupra motivelor invocate în apel, de către avocatul Ionaș Gheorghe în numele inculpatului, instanța de apel nu s-a pronunțat sau s-a pronunțat superficial, fără argumentarea cuvenită.

Noțiunea „document oficial” se referă nu doar la documentele eliberate de autoritățile publice, dar și la documentele prezentate autorităților publice.

Astfel, instanța de apel nu s-a pronunțat prin argumente convingătoare la motivul invocat în apel, că toate documentele falsificate, incluse în învinuire, emise de către CCRE „Presa” SRL în persoana lui Hasan M., sunt documente oficiale care acordă drepturi sau eliberează de obligații.

7. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 septembrie 2015, apelul avocatului Gheorghe Ionaș a fost respins ca nefondat.

Instanța de apel a reținut că, chiar dacă inculpatul nu a recunoscut vina, ***starea de fapt reținută în sarcina inculpatului în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal de către prima instanță și expusă în sentința atacată a fost probată la judecarea cauzei integral prin probele administrate.***

Actele emise de către CCRE „Presa SRL” și incluse în actul de învinuire sunt documente oficiale, care produc consecințe juridice, necătând la faptul că CCRE „Presa” SRL nu este o instituție de stat.

Noțiunea de document oficial se referă nu doar la documentele eliberate de autoritățile publice dar și la documentele prezentate autorităților publice.

În sensul art. 6 al Legii RM privind accesul la informație, nr. 182-XIV din 11.05.2000, prin document oficial trebuie de înțeles documentul care, inclusiv circulă în cadrul unui sistem de înregistrare, evidență strictă și control al circulației. Potrivit recomandării (2002) a Comitetului Miniștrilor a CE din 21.02.2002, „documente publice” semnifică: toate informațiile înregistrate în orice formă, elaborate, primite sau deținute de autoritățile publice și care au legătură cu funcția administrativă, excepție făcând documentele care sunt în curs de pregătire.

Deci, documentul oficial poate să apară și sub forma documentului privat, pus la dispoziția organelor sau persoanelor oficiale în condițiile legii de către alți subiecți de drept.

În dependență de autorul documentului privat, ele pot fi documente private întocmite de persoane fizice sau documente private întocmite de persoane juridice de drept privat.

Astfel, *argumentele apărării precum că organul de urmărire penală a încălcat prevederile art. 29 alin. (3) al Constituției RM, art. 118 alin. (1), art. 94 alin. (1) pct. 8), art. 251 alin. (1) Cod de procedură penală nu sunt fondate și sunt înaintate în scopul ducerii în eroare a instanței.*

Totodată, referitor la argumentul apărării privind cercetarea la fața locului din 16.07.2009, organul de urmărire penală cu bună seamă a întocmit un proces-verbal la 16.07.2009, însă esența acestui proces-verbal este descrierea actelor contabile, care au fost anexate la dosar și au fost ulterior verificate.

În rechizitoriu, actele descrise în acest proces-verbal au fost indicate ca liste de plată a salariului care au fost ridicate de la Cotovici E. și care ulterior au fost recunoscute corpuri delictive. Din conținutul acestui proces-verbal nu rezultă că ar fi fost efectuată cercetarea la fața locului. Nici inscripția „cab. 311”, în rubrica „în temeiul”, nu menționează faptul că ar fi fost examinat biroul ofițerului Țânțari I. Ofițerul Țânțari I. a utilizat un formular neadecvat pentru descrierea actelor contabile și anexarea lor la materialele cauzei.

Această încălcare nu poate servi drept temei pentru excluderea din rândul probelor a actelor contabile expuse în procesul-verbal nominalizat.

Totodată, această situație nu poate fi egalată cu situația „fructelor pomului otrăvit”, invocată în apelul apărării.

Este nefondat argumentul că ilegal au fost anulate ordonanțele de scoatere de sub urmărire penală a lui Hasan M. Atât ordonanța din 12.03.2012, cât și cea din 23.06.2012, au fost anulate în temeiuri legale de către persoane împuternicite cu asemenea obligații.

Drept temei pentru anularea ordonanței din 12.03.2012, a servit aprecierea incorectă a situației de fapt de către autorul ordonanței și interpretarea eronată a prevederilor alin. (2) art. 14 CP.

Temei pentru anularea ordonanței din 23.06.2012, a servit prezența unor concluzii noi privind efectuarea semnăturilor în actele contabile, cercetate și prezentate ca probe în cazul dat.

La momentul emiterii ordonanțelor nominalizate, guvernă art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală și reluarea urmăririi penale a fost efectuată în condiții legale.

8. Avocatul Gheorghe Ionaș și inculpatul au declarat recurs ordinar, în care solicită casarea hotărârilor adoptate, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care ultimul să fie achitat.

Recurenții au invocat că învinuirea înaintată inculpatului și soluția instanței de fond nu și-a găsit pe deplin confirmarea în cadrul cercetării judecătorești, iar probele administrate de către instanța de judecată au fost apreciate în mod eronat, existând în cazul dat probe suficiente care stabilesc cu certitudine lipsa elementelor infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b), Cod penal.

Instanța de apel a invocat doar că documentele incluse în actul de învinuire ar fi fost puse la dispoziția unor instituții de stat, însă a lăsat fără nici o motivare acest argument al său, prin descrierea detaliată când și la care organe de stat au fost prezentate aceste documente.

Actele emise de către CCRE „Presa” SRL nu reprezintă documente oficiale false, deoarece aceste liste de plată, contracte de muncă, emise de către o societate comercială nu constituie obiectul infracțiunii prevăzute de art. 361 Cod penal, adică nu atentează asupra autorităților publice și a securității de stat.

Actele indicate în învinuire nu au fost convertite din documente private în documente oficiale, deoarece listele și contractele respective nu au fost niciodată prezentate unor organe de stat, nu s-au aflat la dispoziția lor și nici nu au fost ridicate de la organe de stat, dar s-au aflat la sediul CCRE „Presa” - instituție privată, și au fost ridicate de către organul de urmărire penală în urma prezentării benevole de către contabilă Cotovici E.

Astfel, actele emise de către CCRE „Presa” SRL nu reprezintă documente oficiale false, din considerentul că nu sunt eliberate de anumite autorități publice și nici nu au fost adresate unor autorități publice.

Instanța de fond a constatat în sentința adoptată că „Hasan M. se învinuiește conform rechizitoriului”, iar prin această specificare rezultă că instanța de fond nu a constatat și descris fapta, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii.

Totodată, soluția instanței de fond este una neclară și neîntemeiată, pe motiv că nu a fost indicat concret temeiul încetării deoarece pe de o parte se face trimitere la intervenirea termenului de prescripție, iar pe de altă parte se indică la existența unor circumstanțe ce exclud atragerea persoanei la răspundere penală, însă temeiurile admise de instanță și cele invocate de partea apărării confirmă integral că în cauza penală în privința inculpatului nu s-a constatat existența faptei infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Din conținutul ordonanțelor de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală nu rezultă că organul de urmărire penală nu a stabilit careva fapte noi (nefiind indicate acestea în mod concret) sau recent descoperite, ori un viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, încălcând în așa mod prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 a CEDO și art. art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) a Cod de procedură penală.

În asemenea condiții, ordonanțele de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală a lui Hasan M., cu reluarea urmăririi penale, nu pot fi admise ca probe, deoarece au fost adoptate prin încălcarea esențială de către organul de urmărire penală a dispozițiilor Codului de procedură penală (art. 94 alin. (1) pct.8), pe motivul neglijării dreptului învinuitului Hasan M. de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru săvârșirea unei infracțiuni.

Instanța de apel nu s-a pronunțat în nici un mod asupra motivelor respingerii apelului apărării.

Conform jurisprudenței CtEDO, paragraful 1 al articolului 6 a fost interpretat ca obligarea instanțelor naționale să-și motiveze hotărârile pe cauzele penale, cu impunerea unui răspuns detaliat la fiecare argument important pentru rezultatul procesului, adică necesitatea unui răspuns special în hotărâre (Cazul Hiro

Balani v. Spania). Lipsa motivărilor poate ridica probleme conform articolului 6, paragraful 3(b) CEDO, referitoare la accesul la justiție, situație în care nu sunt indicate cu suficientă claritate temeiurile pe care se bazează hotărârea, ceea ce împiedică folosirea efectivă a procedurilor de contestare.

În asemenea circumstanțe, a fost încălcat dreptul inculpatului la un proces echitabil.

În drept, recursul este fondat pe temeiul din art. 427 alin. (1) pct. 6) și 8) Cod de procedură penală.

9. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, când motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, conform art. 60 alin. (1) Cod penal, persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua **săvârșirii infracțiunii** a expirat termenul de prescripție. Potrivit art. 8 alin. (1) Cod de procedură penală, persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită și constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă. În corespundere cu art. 384 alin. (1) și (3) Cod de procedură penală, instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal. Sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Conform art. 385 alin. (1) pct. 1) – 4) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunile dacă a avut loc fapta de săvârșirea căreia este învinuit inculpatul, dacă această faptă a fost săvârșită de inculpat, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea, dacă inculpatul este vinovat de săvârșirea acestei infracțiuni. Potrivit art. 389 alin. (1), (4) pct. 3), (6) Cod de procedură penală, sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată. Sentința de condamnare se adoptă cu liberarea de pedeapsă în cazul expirării termenului de prescripție. La adoptarea sentinței de condamnare cu liberarea de pedeapsă sau, după caz, sentinței de condamnare fără stabilirea pedepsei, instanța argumentează în baza căror temeiuri, prevăzute de [Codul penal](#), adoptă sentința dată. Conform art. 391 alin. (1) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă... Potrivit art. 394 alin. (1) pct. 1) și

2) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe. În corespundere cu art. 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală, categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului. În caz dacă instanța îl găsește pe inculpat vinovat, dar îl liberează de pedeapsă pe baza prevederilor respective ale [Codului penal](#), ea este datoare să menționeze aceasta în dispozitivul sentinței. Conform art. 396 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, dispozitivul sentinței de încetare a procesului penal trebuie să cuprindă dispoziția de încetare a procesului penal și motivul pe care se întemeiază încetarea procesului. Potrivit art. 225 alin. (2) și (4), 387 alin. (1) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței de acuzare instanța soluționează și acțiunea civilă prin admiterea ei ori prin respingere. Instanța de judecată lasă acțiunea civilă fără soluționare în procesul penal în cazul adoptării sentinței de încetare a urmăririi penale.

Conform jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3.*).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului și dispozitivului sentinței (*pct. 2. din decizie*), instanța de fond:

a) specificând că inculpatul: „*este învinuit că...*”, și adoptând soluția de încetare a procesului penal, nu a constatat și descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, temeiurile de fapt și de drept privind încetarea procesului penal;

b) indicând că „*mijloacele de probă obținute în urma cercetării la fața locului din 16.07.2009 și derivate din această sursă probantă, cum ar fi documentele puse la baza învinuirii, în sensul art. 94 Cod de procedură penală, nu pot fi admise ca probe, urmând a fi excluse din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești..., aceste ordonanțe nu pot fi admise ca probe..., Astfel, din conținutul învinuirii rezultă că, Hasan M., în calitate de director a CCRE „Presa”, i s-a incriminat că prin înțelegere prealabilă cu contabilul Cotovici E. ar fi falsificat listele de plată a salariului, contractul nr. 5 CCRE „Presa” SRL din 01.09.2004..., Actele emise de către CCRE „Presa” SRL reprezintă documente oficiale, din considerentul că sunt eliberate de o societate comercială și acestea atestă că salariații au primit salariu (listele de plată a salariului)..., conținutul ordonanțelor de anulare a ordonanțelor de încetare a procesului penal și de scoatere de sub urmărire penală nu rezultă că organul de urmărire*

penală a stabilit careva fapte noi sau recent descoperite, ori un viciu fundamental în cadrul procesului, care ar afecta hotărârea anterioară, încălcând în așa mod prevederile art. 4 alin. (2) al Protocolului nr. 7 CEDO și art. 22 alin. (2), 287 alin. (4) a Cod de procedură penală..., procurorul urma să constate expirarea termenului de prescripție și să înceteze urmărirea penală..., circumstanțelor reținute stabilesc și alte circumstanțe, din care motiv procesul penal urmează a fi încetat...”, în mod neclar și divergent mai întâi a exclus probele din învinuire, apoi le-a enumerat ca valabile și le-a pus la baza unor sugestii de confirmare a vinovăției inculpatului Hasan M. în comiterea infracțiunii incriminate, și nu a argumentat, în descriptivul și dispozitivul deciziei, în baza căror norme de drept procedural a concluzionat încetarea procesului penal și respingerea acțiunii civile ca nefondate, nefiind clar ce fel de sentință a adoptat – de condamnare sau de încetare, dacă a constatat vinovăția sau nevinovăția inculpatului în raport cu infracțiunea imputată, în existența sau lipsa încălcărilor procedurale la care se referă, inclusiv aplicarea regulilor termenului de prescripție dar față de toate circumstanțele și elementele infracțiunii, prevăzute la art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, imputate ultimului prin rechizitoriu – *confeccionarea, deținerea și folosirea unui document oficial fals, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, săvârșită de două sau mai multe persoane.*

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (1), 417 alin. (1) pct. 8), 419 Cod de procedură penală și a jurisprudenței naționale, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări, dacă probele corect au fost apreciate în ansamblu, prin prisma cumulului de dovezi anexate la dosar. Chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel sunt dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei. Rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la respingerea apelului, precum și motivele adoptării soluției date (*Hotărârea Plenului CSJ nr.5 din 19.06.2006 privind sentința judecătorească, pct. 14.7*).

Însă, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descriptivului deciziei contestate (*pct. 7. din decizie*):

a) nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept comise de instanța de fond și, repetându-le întocmai, nu a desființat sentința, cu

rejudecarea cauzei potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, menținând o sentință ilegală, nemotivată și neîntemeiată;

b) nu a constatat fapta incriminată inculpatului, vinovăția sau nevinovăția lui, nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul declarat, inclusiv asupra celor reproduse la pct. 3. și 8. din decizie, formulând răspunsuri neargumentate, divergente și concluzii evazive în acest sens, cum ar fi că: *„starea de fapt reținută în sarcina inculpatului în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal de către prima instanță și expusă în sentința atacată a fost probată la judecarea cauzei integral prin probele administrate..., Această încălcare nu poate servi drept temei pentru excluderea din rândul probelor a actelor contabile expuse în procesul-verbal nominalizat..., Totodată, această situație nu poate fi egalată cu situația „fructelor pomului otrăvit”..., argumentele apărării nu sunt fondate și sunt înaintate în scopul ducerii în eroare a instanței...”,* în situația în care nici instanța de fond nu a constatat fapta incriminată inculpatului, vinovăția sau nevinovăția lui în raport cu infracțiunea imputată, în existența sau lipsa încălcărilor procedurale la care se referă prima instanță, inclusiv aplicarea regulilor termenului de prescripție dar față de toate circumstanțele și elementele infracțiunii, prevăzute la art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, imputate inculpatului prin rechizitoriu – *confeccionarea, deținerea și folosirea unui document oficial fals, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, săvârșită de două sau mai multe persoane (f.d. 206, pct. 1., 2., 7. din decizie).*

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că ambele instanțe nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul acestora, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului declarat, casării totale a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceiași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

10. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Gheorghe Ionaș și de inculpatul Hasan Mihai Mihai, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 septembrie 2015 și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 05 aprilie 2016.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Elena Covalenco

Liliana Catan

Ion Guzun